

Monumentnummer*: 512690

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 16 juni 1999
Kadaster deel/nr 82774/36

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Franeker	Waadhoeke	Fryslân

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Franeker	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Franeker	A			3794

Omschrijving**

Inleiding

Dit blokvormige WOONHUIS bevindt zich in het centrum van Franeker, aan de noordzijde van de binnengracht, ongeveer halverwege de E. Eisingastraat. Het woonhuis is met de voorgevel naar het zuiden georiënteerd. Het ligt, door de segmentboogvormige uitbouw in de eerste bouwlaag, ongeveer 1 meter buiten de rooilijn. Het pand is het resultaat van de verbouwing van een ouder pand, waarvoor in mei 1912 een verbouwvergunning is verleend aan dhr. Johannes W. Lunter te Franeker. De ontwerper en uitvoerder van het plan tot verbouwing van het pand was architect Nicolaas J. Adema (1860-1946) uit Franeker. In de periode van ca 1900 tot 1910 ontwierp de architect in de decoratieve bouwstijl van de Art Nouveau. Een goed voorbeeld daarvan is het woonblok Molenpôlle uit 1909, Zuiderkade 2, 3 en 4. Bij dit woonhuis heeft de architect voor wat het exterieur betreft minder gebruik gemaakt van decoratieve elementen; het interieur daarentegen, waarvoor architect Adema gewoonlijk ook zorg droeg, was even decoratief als in zijn vroegere ontwerpen. Hier is daarom veeleer sprake van Overgangsarchitectuur met toepassing van Art Nouveau-elementen. Ook het interieur komt in aanmerking voor de bescherming van rijkswege.

In het voorjaar 1994 is de voorgevel opgeknapt.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het woonhuis heeft een rechthoekige plattegrond, is twee bouwlagen hoog, met daarboven een hoge zolderverdieping. Het is opgebouwd uit witte verblendstenen en bruine bakstenen in de voorgevel. Voor de achtergevel zijn waarschijnlijk de gele bakstenen hergebruikt die van de afbraak van het vorige pand afkwamen. Voor de plint is natuursteen gebruikt. Het schilddak wordt gedekt door zwart geglazuurde Hollandse pannen. De voorgevel wordt door drie lisenen verdeeld in twee ongelijke delen: rechts het deel met de ingang en links ervan het deel met de segmentboogerker. De lisenen zijn uit verblendsteen opgetrokken.

De spaarvelden worden afgesloten door een gecombineerde lijst van muizetand en zaagtand. Hierboven bevindt zich een gemetselde fries met een kruismotief in witte verblendstenen. Het hoofdstel rust op zeven platte klossen. Op de dakhelling boven de voorgevel is een houten, hoge en smalle dakkapel geplaatst met zadeldak en geprofileerde lijst (windveer). Het dak van de dakkapel ligt in hetzelfde vlak als de hoofdkap. De dakkapel heeft openslaande vensters met drieruits bovenlicht. De voordeur, boven twee natuurstenen treden, wordt door de lisenen geflankeerd (van witte verblendsteen en bruine baksteen). Het is een geverniste houten deur met snijwerk in de stijl van de Art Nouveau. In het midden van het bovendeel bevindt zich een rond venster dat aan de onderzijde gemarkeerd wordt door een houten halfronde lijst, waarin de brievenbusopening is aangebracht. In het rechthoekige bovenlicht zit glas-in-lood. Dit bestaat uit rechthoekige ruitjes met in het midden een groot roosvenster. De getoogde strek boven het bovenlicht wordt geflankeerd door twee sluitstenen. Het slot is oorspronkelijk. Boven de voordeur bevindt zich, in de tweede bouwlaag, een H-venster met glas-in-lood in het bovenlicht en strek erboven. De natuurstenen plint ondersteunt de halfronde erker met natuurstenen afgeronde onderdorpel. De erker bestaat uit zes smalle H-vensters met bovenlicht. In de bovenlichten zit glas-in-lood met tweelichtvenster-motief. Hierboven bevindt zich in de tweede bouwlaag een zeer lage balustrade met een klaverbladachtig motief. In de tweede bouwlaag een driedelig venster dat bestaat uit drie H-vensters, waarvan het venster in het midden twee keer breder is dan de zijvensters; in de bovenlichten glas-in-lood. In de oorspronkelijke tekening van architect Adema waren hier twee enkelruitsvensters met bovenlichten getekend. Boven het venster een gemetselde strek. De zijgevels zijn niet zichtbaar omdat het pand nagenoeg direct aan de buurpanden grenst.

De achtergevel is uit gele bakstenen opgetrokken. In de eerste bouwlaag zit een grote nieuwe enkelruitspui met bovenlicht; ernaast de uitgebouwde, uit twee kleine ruimtes bestaande bergplaats. Het voorste deel ervan, grenzend aan het huis, is van een nieuw dak voorzien. In het achterste deel zit de deuropening. Boven de uitbouw is het profiel zichtbaar van een vensteropening met boog. De opening is gedicht. In de tweede bouwlaag zitten drie enkelruitsvensters met drielicht bovenlichten van geel matglas.

De INTERIEURindeling is oorspronkelijk, alsmede het grootste deel van de interieurelementen (alle deuren zijn b.v. origineel). De smalle gang met tochtportaal is tot aan het plafond van de oorspronkelijke betegeling (met eikel-motief) voorzien. De tegels zijn zeer waarschijnlijk afkomstig uit de Van Hulst-fabriek te Harlingen. Het lambriserende deel is geel-groen, het bovendeel gebroken wit. In beide zijn de motieven in de vorm van een X -van vier eikels en van vier eikenbladeren- aangebracht. Het plafond is gedecoreerd met florale decoraties van papier maché. De oorspronkelijke vloerbetegeling met eikels- en eikenblad-motief, in groen en gebroken wit, is overal in de gang nog aanwezig. Hal en gang worden gescheiden door een tochtdeur. In het bovendeel ervan zit mat-geslepen glas met bladeren-motieven. De trap is origineel. De houten handlijst en de trappaal zijn ook in de stijl van de Art Nouveau ontworpen. In de leuning van de trap wordt boven het X-vormig motief (vier eikenbladen naar elkaar toe) herhaald. Onder de trap bevindt zich de originele houten, panelen deur naar de ruimte eronder. De twee houten deuren links van de gang geven toegang tot de kamers en suite. De deuren, met snijwerk in de stijl van de Art Nouveau, hebben in het bovendeel een ovale ruit met glas-in-lood.

Opmerkelijke interieurelementen in de kamers zijn onder meer: de schuifdeuren met omlijsting van papier maché tussen voor- en achterkamer, waarin in de architraaf bloemslingers (festoenen) zijn aangebracht en in de kapiteelachtige delen rozetten. Het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

geschilderde plafond in de voorkamer, met florale motieven, is door schilder Zijlstra uitgevoerd, een bekende figuur in Franeker van die tijd, die volgens mondelinge overlevering door de kerkvoogdij werd onderhouden. In de hoeken zijn de letters AMDG aangebracht. De letters betekenen: AD MAIORUM DEI GLORIAM (Tot meerdere glorie Gods). Het plafond in de middenkamer is overgeschilderd. In de kamers zijn ook de oorspronkelijke marmeren schoorsteenmantels met betegeling aanwezig; in de voorkamer is de schoorsteenmantel van zwart marmer, in de middenkamer van lichtbeige marmer. Vanaf de gang (en nu ook vanaf de serre) is de keuken te betreden, die over de hele hoogte met originele witte en blauwe tegels is betegeld. Vanuit de keuken is de bergplaats, waar oorspronkelijk het toilet voor het personeel was geplaatst, bereikbaar. Hier werd ook de brandstof bewaard. De indeling van de tweede verdieping is oorspronkelijk: de corridor, de originele deuren naar vier slaapkamers, alwaar onder meer de originele plafonds met schildering op linnen, vensters en kasten. De badkamer is vernieuwd. De zolder is deels nog oorspronkelijk en deels verbouwd tot slaapkamers. Hier bevinden zich nog oude houten schappen waar appels en de vruchten van de 72 fruitbomen die vroeger in de grote tuin stonden werden bewaard, en de dienstbodekamer met kast en bedstede.

Waardering

Het woonhuis aan de Eise Eisingastraat 18 te Franeker is van algemeen bijzonder cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- voor de geschiedenis van de architectuur en de bouwtechniek;
- voor het oeuvre van de architect;
- vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteit van het ontwerp;
- vanwege het bijzondere materiaalgebruik en de bijzondere ornamentiek van exterieur en interieur;
- voor het aanzien van de streek langs de gracht in het centrum van de stad;
- vanwege de bijzondere architectonische gaafheid van het exterieur;
- vanwege de bijzondere architectonische gaafheid van het interieur;
- in relatie tot de visuele en structurele gaafheid van de stedelijke omgeving.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis